

Penki pagrindiniai vaiko poreikiai

Newmark D.

„Kaip užauginti emociškai sveikus vaikus“

Auklėjimo meno negalima įsisavinti kartą ir visiems laikams. Su amžiumi vaiko poreikiai keičiasi, o tėvai turi išmokyti jautriai reaguoti į šiuos pokyčius. Mano nuomone, visi įvairaus amžiaus vaikai turi penkis pagrindinius poreikius: **pagarbos poreikis, poreikis jausti savo reikšmingumą, poreikis jaustis priimtam, poreikis jausti ryšį su kitais žmonėmis ir saugumo poreikis.**

Aš juos pavadinau pagrindiniais, nes sėkmingas šių poreikių įgyvendinimas yra kertinis akmuo auginant emociškai sveiką vaiką. Tėvams šie poreikiai yra tarsi gairės, vadovaujantis jomis galima koreguoti savo veiksmus, įvertinti pedagoginę sėkmę, ugdyti vaiko charakterio stipriąsias puses ir sumažinti silpnąsias.

Meilė

Galbūt jums kyla klausimas: „O kaip su meile? Kodėl ji nebuvo įtraukta į penkių pagrindinių vaikų poreikių sąrašą?“ Neminėsiu meilės sąmoningai ir visai ne todėl, kad ne vertinu jos svarbos - atvirkščiai, meilės svarbos negalima pervertinti. Tiesiog pats žodis „meilė“ įgavo tiek daug skirtingų atspalvių, kad prarado dalį savo stiprybės ir prasmės.

Žodžiai „Aš tave myliu“ kartais skamba beprotiškai, beprasmiškai, dažnai jie mus tiesiog supainioja. Viena interviu jauna moteris pasakoja savo pokalbį su mama - jos ilgą laiką gyveno atskirai. „Na, tu žinai, kaip mes tave mylim, brangioji? - klausia motina. „Ar mes to nesakome visą laiką?“ Į tai dukra piktai atsako: „Meilė? Ką tu žinai apie meilę? Jūs tik sakėte, kad mylite mane, bet pagal jūsų poelgius aš to nepastebėjau!“

Yra tėvų, kurie žemina ar ignoruoja vaiką, tada sako jam „mes tave mylime“, tikėdamiesi, kad šie žodžiai kažkaip sušvelnins jų bjaurų elgesį. Per dažnai meilė tapatinama su fraze „aš tave myliu“. Jei pakaktų tik žodžių, skyrybų procentas nebūtų toks didelis. Šeimos subyra ne todėl, kad vienas iš sutuoktinių nustoja kalbėti apie meilę. Taip yra dėl to, kad žmonės nustoja mylėti vienas kitą. Jei sutuoktinių poelgiuose nėra meilės, tada patikėti žodžiais tampa vis sunkiau.

Dauguma tėvų tikrai myli savo vaikus - tai natūralu. Bet tai nereiškia, kad visi šie tėvai žino, kaip turi elgtis mylintys tėvai ir motinos. Viena moteris pasakojo, kaip vienas auklėjimo srities autoritetas tikino ją, kad reikia tik mylėti vaiką, elgtis sąžiningai ir nuoširdžiai - ir viskas bus gerai.

Meilė, nuoširdumas ir sąžiningumas, be abejo, yra labai svarbūs. Tačiau "ne viskas, kas blizga, yra auksas". Prisimenu vieną tėvą, kuris nuolat barė ir žemino savo sūnų, vadindamas jį storuliu, tinginiu, buku ir Dievas žino, kaip dar. Šis sūnus, jau suaugęs vyras, vis dar kankinasi. Tačiau tėvas jį mylėjo, sąžiningai ir atvirai reiškė savo mintis ir buvo gana nuoširdus.

*Taigi, į klausimą "O kaip meilė?" aš atsakau, kad, be abejo, neįmanoma išsiversti be meilės ir sakyti vaikui „Aš tave myliu“ taip pat yra būtina, tačiau to tikrai nepakaks: meilė turi būti patvirtinta poelgiais. Štai kodėl žodis „meilė“ mano suvokimu yra veikiau ne daiktavardis, o veiksmažodis, tačiau „elgtis kaip mylintys tėvai“ reiškia elgtis su vaiku taip, kad širdyje jam būtų lengva, linksma ir ramu. **Raktas į emociškai sveikatą yra tėvų noras elgtis taip, kad vaikai***

jaustų, kad yra gerbiami, vertinami, priimami tokie, kokie yra, įtraukiami „į komandą“ ir saugomi - tai yra geriausias būdas įrodyti savo meilę.

Pagarbos poreikis

Vaikams būtina jausti, kad yra gerbiami. Todėl požiūris į juos turėtų būti labai dėmesingas, o elgesys - mandagus ir rūpestingas. Vaikai turi būti vertinami ir laikomi pilnaverčiais žmonėmis, o ne tėvų „priekaba“, kuriuos gali stumdyti pagal savo nuožiūrą. *Vaikai turi būti gerbiami kaip savarankiški asmenys, turintys savo valių ir norus.*

Jeigu elgsitės su vaiku be deramos pagarbos, jo savivertė smarkiai sumažės, jis su aplinkiniais pradės elgtis iššaukiančiai. Galų gale jis gali tapti nevaldomu. **Vaikai, kuriuos tėvai laiko antrarūšėmis būtybėmis, dažnai yra įsitikinę, kad su jais kažkas negerai – ne retai tai tampa jų kertiniu pasąmoniniu įsitikinimu.**

Poreikis jausti savo reikšmingumą

Jausti savo reikšmingumą vaikui reiškia pajusti savo jėgą, įtaką, vertę, pajusti, kad „aš kažką reiškiu“. Šis poreikis pasireiškia ankstyviausiame amžiuje.

Jeigu vaikai nesijaučia reikalingi ir naudingi (o mūsų laikais tai yra viena iš pagrindinių vaikų problemų), jei jie negali patenkinti šio poreikio „teisėtai“, vaikai greičiausiai bandys patraukti dėmesį ne pačiais geriausiais būdais. Jie gali maištauti, pasidaryti pikti ir įžūlūs, vėliau gali tapti gaujų nariais, priklausomais nuo narkotikų, praktikuoti palaidą gyvenimą, daryti nusikaltimus.

Poreikis būti priimtam

Vaikui būtina, kad jį vertintų kaip savarankišką, unikalią asmenybę, o ne tik kaip tėvų kopiją, kuri turi atitikti idealų vaiką pagal tėvų standartus.

Tai reiškia, kad vaikai turi teisę turėti savo sprendimus, savo jausmus, norus ir idėjas apie pasaulį. Turime pripažinti, kad jausmai nėra blogi ir nėra geri - jie tiesiog egzistuoja. Priėmimas nereiškia, kad tėvai turi pritarti, sutikti ar nusileisti vaikui. Priimti vaiko jausmus reiškia pripažinti, kad vaikai, kaip ir visi žmonės, yra apdovanoti savo jausmais ir šie jausmai neturėtų būti slopinami, jų nereikia bijoti - juos reikia priimti, suprasti ir aptarti su vaikais vardan jų tinkamos raidos ir vystymosi.

Poreikis jausti ryšį su kitais

Vaikai turi jaustis „komandoje“. Jie nori, kad juos įtrauktų ir leistų dalyvauti šeimos įvykiuose. Taip pat atsiminkite, kiek kartų jūs girdėjote ir sakėte pastabas: „Ne, ne dabar. Pirmiausia užauk.“ „,, Tu vis dar mažas, tau dar per anksti“.

Jeigu žmonės kartu užsiima kokia nors veikla, jie jautriau reaguoja į tarp jų esantį ryšį. Buities darbai ar laisvalaikio užsiėmimai suteikia mums galimybę tapti artimesniais, ko nors išmokyti ir padėti kitiems. Jeigu vaikas jaučia stiprų ryšį su savo artimaisiais, jis sugebės sėkmingai atsispirti neigiamai įtakai iš aplinkos. Tai taip pat padidina tikimybę, kad jis norės būti panašus į kurį nors namiškį.

Saugumo poreikis

Apsaugoti vaiką reiškia sukurti stabilią, saugią, ramią ir dėmesingą aplinką, kurioje vaikas jaustųsi mylimas ir saugomas, o artimų žmonių ketinimus ir elgesį padiktuotų nuoširdus rūpinimasis jo gerove.

Bendravimo su vaikais menas, be kita ko, yra pusiausvyros menas tarp laisvės ir kontrolės. Tam tikri apribojimai yra neišvengiami, be apribojimų vaikai negalės jaustis saugūs. Visko leidimas sukelia nerimą, vaikas nuolatos jaus kažkokį pavojų, o brandos ir patirties stoka padarys jį visiškai bejėgiu.

Parengė Klaipėdos pedagoginės psichologinės tarnybos psichologė Monika Pranauskienė pagal:
<https://www.psychologos.ru/articles/view/pyat-osnovnyh-potrebnostey-rebenka>